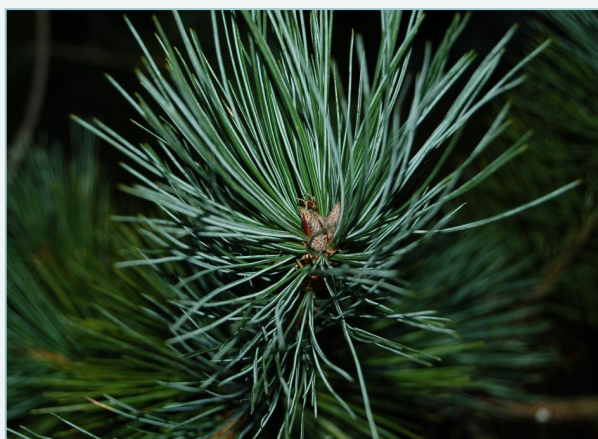

Weymouthfuru *Pinus strobus*

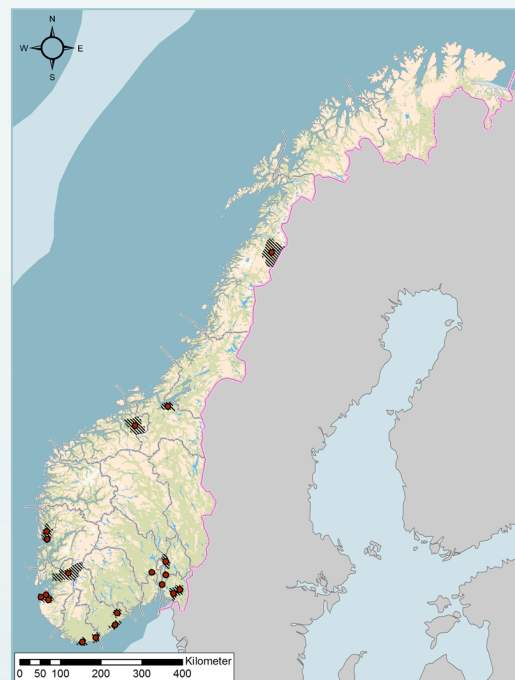
Fremmed art

Weymouthfuru er et uvanlig treslag i Norge, med sporadisk forekomst av gamle trær i parker og arboreter. Arten blir lett angrepet av filtrustsopp og i etterkrigstiden har det vært strenge restriksjoner på innførsel og bruk.

Status

Risikovurdering 2012: Svært høy risiko (SE)

Forekomst av Weymouthfuru i norske kommuner.

Kjennetegn

Weymouthfuru (Eastern white pine), som hører til i furufamilien, kan bli et stort tre. Det høyeste kjente levende tre er 56,5 m høyt og finnes i Great Smoky Mountains National Park i USA. I Algonquin Provincial Park i Canada er det funnet trær med 407 årringer. Kronen er relativt smal. Skuddene er slanke, lyst grønne som unge, etter hvert blekt grønnbrune, med noe behåring ved nålebasis og med grynaktig pulver. Endeknoppen er 10 mm lang, med kvæ, og ender i en skarp spiss. Knoppene er oransje-brune. Nålene sitter i knipper på 5 og er 8-12 cm lange. Nåleknippene sitter tett sammen på skuddets ytre del. Nålene har tynne hvite spalteåpninger langs ene siden. Konglen er konisk, bananformet, gjerne med mye kvæ, ca. 10-20 cm lang, og ca. 4-5 cm bred når kongleskjellene er åpne. Kongleskjellene er tynne og ovale og ender opp i en innbøyd navle. Barken på eldre eksemplarer er gråbrun, med dype furer.

Utbredelse

Treslaget finnes naturlig i østre deler av Nord-Amerika, og er utbredt fra Georgia i sør (40°n.br.) og til Newfoundland i nord (55°n.br.). Som skogstre er weymouthfuru vanlig forekommende på fattig til middels rik jordbunn mellom The Great Lakes og St. Lawrence, primært på lokaliteter med god vanntilgang (siltrik sand). Weymouthfuru danner sjelden renbestand, men inngår ofte i blandingsskoger med andre treslag som *Tsuga canadensis*, *Betula lutea* og *Acer saccharum*. I Appalachiene går den opp til 1500 moh. Navnet stammer fra den britiske kapteinen George Weymouth som i sin utforskning av Maine beskrev arten og fremhevet treslagets verdi som mastetømmer (1607). Lord Weymouth innførte treet til sin eiendom i Wiltshire i det sørlige England i 1705.

Treslaget ble innført til Norge (Bogstad, Oslo) rundt 1790. Utover på 1800-tallet ble treslaget noe plantet i hager ved herregårder og i parkanlegg. Nedtegnelser om enkelttrær finnes bl.a. fra Oslo, Ås, Moss, Rygge, Holt, Stavanger, Sandnes, Suldal, Bergen, Os, Molde og Saltdalen. I Mellom-Europa var det tidlig på 1800-tallet knyttet forhåpninger til *Pinus strobus* som dyrkningstreslag og man mente den hadde fremragende forstlige egenskaper; bl.a. stor vekst, gode virkesegenskaper, sterk mot frost og nøysom i forhold til jordbunn.

Biologi

Treslaget fikk i løpet av 150 år en utbredelse i Europa som strakte seg helt til den femnålete sibirske sembrafuruaas utbredelsesområde i Russland. Her kom weymouthfuru i kontakt med filtrustsoppen *Cronartium ribicola*, som bare angriper femnålete furuarter og er vertsskiftende med *Ribes*-arter som rips og solbær. Soppen ble første gang registrert på weymouthfuru i 1865. I årene som fulgte forårsaket soppen store skader på kulturer av weymouthfuru i Mellom-Europa. Omkring forrige århundreskifte kom rustsoppen med

Begynnende angrep av filtrust i greinfeste på Weymouthfuru.

weymouthfuruplanter til Nord-Amerika. Her har soppen spredt seg raskt og har forårsaket store ødeleggelser både på weymouthfuru og andre fem-nålede furuarter, bl.a. *P. monticola*.

Ettersom skaderisikoen for flere femnålede furuarter tidlig ble alminnelig kjent har det ikke vært innført Weymouthfuru til Norge i etterkrigstiden. I forskrift av 1.11-1990 innførte Statens plantevern et generelt forbud mot innførsel og salg av frø og planter av *Pinus strobus* (sammen med *P. flexilis*, *P. peuce* og *P. monticola*).

Weymouthfuru setter frø fra 15-20 års alder, og er oppgitt å ha frøår hvert 3-5 år. I USA oppfattes den som lett å forynge, særlig på brannflater og steder med ren mineraljord. Småplantene er generelt nøysomme, og frostskafer synes sjelden å være noe problem. Sjølsåing er sporadisk observert i Danmark. Unge planter angis å tåle noe mer skygge enn vanlig

furu (Danmark). Veksten er relativt rask, opptil 28 m høyde på 40 år, og en god del større produksjon enn for vanlig furu er angitt fra Tyskland. Veksten kan være stor også i Norge. Forstmester Gløersen angir toppskuddlengder i Sandnes i unge Weymouthfuru-planter på mer enn 70 cm (i 1870-årene). I Norge (Nes jernverk, Holt) er de største trærne blitt om lag 27 m høye og 64 cm diameter i brysthøyde (ved alder 100 år), mens i Storbritannia er største høyde oppgitt til 44 m. Weymouthfuru har svakt utviklet pælerot og oppfattes som vindbestandig. Den synes verken å velte eller å knekke særlig lett i sterk vind, men på vindutsatte steder vil kronene lett bli glisne og skjeve. Den angripes lett av både honningsopp og rotkjuke. En bille, *Pissodes strobi* Peck., gjør lokalt adskillig skade i USA ved å drepe toppskuddene på yngre trær. Man har lenge næret frykt for at et slikt skadeinsekt kunne komme inn i Europas skoger, og dette har også medvirket til at treslaget har vært strengt regulert.

Veden fra Weymouthfuru er kjent for å være bløt og lett (tørredensitet på 0,4 g/cm³), men med holdbar kjerneved. Bearbeidingsegenskapene er gode, men styrkeegenskapene er svakere enn for eksempel for vanlig furu. Både kongler og bar kan i en viss utstrekning selges til dekorasjoner.

Bestandsstatus

Meget lav, treslaget er sjeldent. Arten er funnet frøforvillet kun noen få steder i Norge.

Referanser

- Anon 1955. Oversikt over enkelttrær, holt og bestand med fremmede treslag i Norge. Arkiv, Vestlandets forstlige forsøksstasjon (upublisert).
- Farjon, A. 1984. Pines. Drawings and descriptions of the genus Pinus. Brill/Backhuys, Leiden. 220 s.
- Hosie, R.C. 1969. Native trees of Canada. 7 ed. Canadian Forestry Service, Ottawa. 380 s.
- Hunt, R. S. 1983. White pine blister rust in British Columbia. Can. For. Serv., Forest Pest Leaf. No. 26. Victoria, B.C.
- Jørstad, I. 1935. Melding om soppsykdommer på skogstrærne i årene 1931-1935. Beretning om Det norske Skogvesen. Oslo. 83-100.
- Mirov, N.T. 1967. The genus Pinus. The Ronald Press, New York. 602 s.
- Roll-Hansen, F. 1953. Skogbotanikk. Trærne. 1. De nakenfrøede. Stensil, Norges landbrukshøgskole, Ås. 125 s.
- Roll-Hansen, F. 1969. Soppsykdommer på skogstrær. Kompendium Norges landbrukshøgskole. Landbruksforlaget, Ås.
- Schübeler, F. C. 1886. Norges væxtrige. Bind 1. Pinus strobus, s. 392. W. Fabritius & Sønner, Christiania.

Lenker

<http://www.skogoglandskap.no/>